

Забраната за полагане на нощен труд като част от специалната закрила на труда на непълнолетните

The ban on night work as a part of the special
protection of minor labour

Илияна Събинова¹

SUMMARY

The ban on night work as a part of the work time's legal framework is an element of the special protection of minor labour during the employment relationship. The current research attempts to answer the question in what way and whether the ban protects the work of adolescents in an adequate and sufficiently satisfactory degree. The essence of the ban, the definition of „night work“ and the administrative criminal liability as a consequence in violation of the ban according to the applicable national legislation are consistently investigated in the current research. The conclusions about the need for a legislative amendment that have been reached reason the suggestions made for the change and the improvement of some of the current legal provisions with the aim of greater security of life, health, welfare and development of working minors. This would have a positive effect on the special protection of the labour of minors which would become more comprehensive and complete.

¹ Илияна Събинова, докторант в катедра „Частноправни науки“, ЮФ на УНСС, e-mail: iliyana.georgieva@unwe.bg; (Iliyana Sabinova is a Doctoral student at the Department of Private Legal Studies, Faculty of Law, UNWE, e-mail: iliyana.georgieva@unwe.bg).

KEY WORDS

Minors; Labour; Protection; Ban; Night Work

Увод

Елемент на специалната закрила на труда на непълнолетните по време на съществуване на трудовото правоотношение е закрилата им в областта на работното време. Част от правния режим на работното време е забраната за полагане на нощен труд. В рамките на настоящото изложение тази забрана е анализирана в контекста на завишената и интензивна законодателна грижа към труда на младежите. Изследвани са същността на забраната, понятието за „нощен труд“ и административнонаказателната отговорност като последица при нарушаване на въведената забрана според действащата национална правна уредба. В хода на анализа е направен опит да се отговори на въпроса по какъв начин и дали в достатъчно адекватна и задоволителна степен забраната закриля труда на погростащите. Достигнатите изводи за необходимост от законодателна поправка обосновават направените предложения *de lege ferenda* за преосмисляне на някои действащи правни разпоредби и тяхното усъвършенстване с цел да бъдат обезпечени в по-пълна степен животът, здравето, цялостното благосъстояние и развитие на трудещите се непълнолетни лица.

I. Същност на забраната за полагане на нощен труд от непълнолетни

1. Основание на забраната

Забраната за полагане на нощен труд от непълнолетни е социално необходима. Последната е едно от правните средства за охрана на труда на погростащите. Въпреки помен-

циалните рискове, които трудовият процес носи за непълнолетните, при осигурено достатъчно ниво на закрила, е възможно техният труд да бъде полезен².

Причините за въвеждане на забраната се коренят в обичайните разлики между дневния и нощния труд, от една страна, а от друга – в ниската възраст на погроставащите. Различни са обичайните последици, които предизвикват работата през светлата и работата през тъмната част от денонощието. Нощният труд не е съобразен с нормалния биологичен ритъм и темп на човек, с неговите физиологични нужди и привички³. Поради това води до по-бързо изчерпване на силите и настъпване на състояние на претоварване и умора⁴. Ниската възраст на непълнолетните е свързана със степента на развитие на личността им⁵. Когато неизбежните негативни последици на работата през нощта бъдат понесени от непълнолетно лице, те са отразяват още по-неблагоприятно. Принципната висока вредност на нощния труд, анализирана съвкупно с невръстната възраст, незрялост и неопитност на погроставащите, са основание на установената забрана.

2. Преследвана със забраната цел

Цел на специалната закрила на труда на непълнолетните е обезпечаването на най-висшите човешки блага – животът и здравето. Чрез тази интензивна законодателна грижа се реализира конституционно установената в чл. 16 Конституцията на Република България (КРБ) и доразвита в чл. 1, ал. 3

² Р. Койчева. Проблемът за детския труд в актовете на МОТ и в българското законодателство. *Проблеми на трудовото и осигурителното право. Научна конференция в памет на проф. д-р Ат. Василев*. София, ИК – УНСС, 2020, с. 84.

³ В. Мръчков. *Трудово право, 10-то преработено и допълнено издание*. София, Сиби, 2018, с. 343; Кр. Средкова. *Правен режим на работното време*. София, УИ „Св. Кл. Охридски“, 1992, с. 109.

⁴ Кр. Средкова. *Трудово право. Специална част. Дял I Индивидуално трудово право*. София, УИ „Св. Кл. Охридски“, 2011, с. 175.

⁵ Г. Кирилова-Андреева. Съотношение между специалната закрила на труда на непълнолетните и изпълнение на възпитателната мярка „работа в полза на обществото“. *Актуални проблеми на трудовото и осигурителното право. Т. 13*. София, УИ „Св. Кл. Охридски“, 2022, с. 82.

Кодекса на труда (КТ) закрилна функция на трудовото право. Към постигането на тази цел са ориентирани всички законодателни разрешения, в т.ч. и забраната за полагане на нощен труд. Последната, като част от закрилата в областта на работното време, има ключово значение. Допустимостта на престирането на нощен труд от непълнолетно лице винаги би означавала недостатъчна, нецялостна и неадекватна специална закрила на неговия труд. При работа през нощта интересът и благосъстоянието на непълнолетните са винаги в риск.

3. Абсолютен характер на забраната

Забранено е работници и служители, ненавършили 18-годишна възраст, да полагат нощен труд. Така формулираната в разпоредбата на чл. 140, ал. 4, т. 1 КТ забрана има абсолютен и категоричен характер. По императивен начин законодателят забранява нощния труд за всички непълнолетни лица без оглед на сферата, в която се полага⁶. Дали да работи през нощта непълнолетен, или не, не е оставено на преценката нито на работодателя, нито на друг субект. Превиг социалната важност на охраняемия в случая интерес разрешението е направено преварително на законодателно ниво. Не е превигено обстоятелство, при наличието на което тази забрана да бъде преодоляна. Ако имаше вариант за пренебрегването ѝ, законодателят би я определил като относителна. Тук подходът е различен и категоричен. Всяка derogация на забраната за полагане на нощен труд от непълнолетно лице е недопустима и води до съответните правни последици, които ще бъдат разглеждани.

За по-прецизно изясняване същността на разглежданата забрана би допринесло съпоставянето ѝ с друга, също превигена в КТ забраняваща разпоредба – чл. 147, ал. 1, т. 1 КТ. Според последната извънредният труд е недопустим за работници и служители, които не са навършили 18 години. По аналогичен на забраната непълнолетни да работят през нощта императивен начин, е въведена абсолютна забрана за тях за престиране на извънреден труд. Прави впечатление

⁶ Ам. Василев. *Трудово право*. Бургас, УИ „Бургаски свободен университет“, 1997, с. 469.

обаче наличието на изрична разпорежба (чл. 148 КТ), която предвижда възможност работникът или служителят да откаже да работи извънредно, когато не са спазени приложимите правила. При всяка хипотеза на незаконосъобразно разпореждане за престирание на извънреден труд, например поради наличие на забраняваща го по отношение на конкретен носител на работна сила правна норма, за лицето възниква правото на отказ⁷. Следователно непълнолетният работник или служител разполага със самостоятелно субективно потестативно по своя характер право на отказ да полага извънреден труд, тъй като възлагането на такъв винаги би било при несъобразяване с изричната забрана. Така се постига допълнително обезпечаване на неговия интерес. Аналогичен на чл. 148 КТ текст не съществува в правния режим на нощния труд. За непълнолетния остава възможността да се позове на чл. 283 КТ и да откаже престирание на работа през нощта. Винаги ще е налице предвиденото в разпорежбата основание, тъй като нощният труд сам по себе си представлява сериозна и непосредствена опасност за живота и здравето на непълнолетния. Обогащването на правната уредба на нощния труд с изричен текст, аналогичен на чл. 148 КТ, би представлявало допълнителна гаранция на специалната закрила на труда на непълнолетните. Наличието на изрично самостоятелно право на правомерен отказ би създавало със сигурност по-завършен облик на цялостната завишена законодателна грижа към погроставащите.

Запазва своята актуалност проблемът със слабата информираност, а понякога дори пълна неинформираност у непълнолетните относно техните трудови права. Често погроставащите не са запознати с основните права, които имат като работници и служители. В тази връзка не познават и правото да откажат труд, когато същият е възложен в нарушение на установените забрани. Вариант за преодоляване на тази неосведоменост и следваща от това неподготвеност у младежите, би могло да бъде натоварването на определени субекти със задължение за информиране. Например Инспекцията по труда (ИТ) да има ангажимент предварително да обясни

⁷ Кр. Средкова. *Извънреден труд*. София, Наука и изкуство, 1989, с. 81.

на непълнолетния основните му трудови права⁸, в т.ч. и правото на отказ. Такова задължение би могло да бъде позиционирано във времето на етапа, предхождащ издаването на разрешение за работа. Би могло да се помисли върху разширяване на обхвата на задължението на работодателя по чл. 305, ал. 2 КТ вр. чл. 6 от Наредба № 6 от 2006 г. за условията и реда за издаване на разрешения за работа на лица, ненавършили 18 години. Към момента в съответствие и с чл. 6, т. 3 от Директива на Съвета 94/33/ЕИО от 22.06.1994 г. за защита на младите хора на работното място, работодателят има задължение за уведомяване относно възможните рискове в работата и мерките, които са предприети за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Това работодателско задължение би могло да бъде изключително полезно за непълнолетните. В неговия обхват би могло да се добави и разяснение относно основните трудови права. Така би се постигнал синхрон с разпоредбата на чл. 2, т. 6 от Европейската социална харта, според която работниците следва да бъдат информирани за основните условия на договора и трудовото правоотношение. Тяхната информираност следва да бъде осигурена във възможно най-кратък срок от датата на наемане на работа, в писмена форма. Безспорно непълнолетните в качеството им на трудеци се имат нужда от тази информация на още по-голямо основание от пълнолетните. Липсата на това ключово познание ги поставя в още по-уязвимо и неравностойно положение. Поради изложените аргументи е необходимо усъвършенстване на правната уредба в посочения смисъл с натоварване на ИТ и на работодателя със задължението да предоставят определена информация на непълнолетния. Интересът на последния би бил обезпечен в по-висока степен, тъй като би получил нужната му информация от два източника – ИТ и работодателя.

⁸ Койчева (2020), с. 87.

II. Понятието „нощен труд“

КТ дефинира понятието „нощен труд“, като рамкира неговите часови граници според възрастта на лицата. За работниците и служителите, които не са навършили 16 години, нощен е трудът от 20,00 ч. до 06,00 ч. (чл. 140, ал. 2, предложение второ КТ). В редакцията на разпоредбата преди изменението, направено с ДВ, бр. 54/2015 г., думите „работници и служители, ненавършили 16-годишна възраст“ не са фигурирали. Вместо тях са били използвани думите „непълнолетни работници и служители“. Следователно според актуалната правна уредба за непълнолетните лица съществуват две различни разрешения в зависимост от конкретната им възраст. Така, ако лицето не е навършило 16 години, нощен труд за него е този в интервала от 20,00 ч. до 06,00 ч. Ако лицето е на възраст между 16 и 18 години, нощен труд за него е трудът от 22,00 ч. до 06,00 ч. Оказва се, че по отношение на навършилите 16 години непълнолетни приложение намира общата дефиниция за „нощен труд“. В резултат те получават с два астрономически часа по-малка по продължителност закрила.

В трудовоправната литература е изразено мнение, че по този начин необосновано се ограничава обхвата на закрилата на непълнолетните⁹. Споделям това становище поради следните доводи. На първо място, разпоредбата на чл. 140, ал. 2, предл. второ КТ не е синхронизирана с общо формулираната абсолютна забрана за полагане на нощен труд от непълнолетни в чл. 140, ал. 4, т. 1 КТ. В последната са включени всички непълнолетни лица, без уточнение дали са навършили, или не 16-годишна възраст. Такава е и идеята на законодателя – забраната за работа през нощта да обхване абсолютно всички деца и младежи до момента, в който те навършат 18 години. На второ място, установената забрана е абсолютна. Именно с непълнолетните започва изчерпателното изброяване на закриляните категории работници и служители в чл. 140, ал. 4 КТ. Не е допустимо, не е обществено

⁹ В. Мръчков и Кр. Средкова и Ам. Василев. *Коментар на Кодекса на труда*, 12-то изд. София, Сиби, 2016, с. 474.

оправдано тази забрана да бъде derogирана. Всички непълнолетни се нуждаят от специалната закрила на труда им във всички аспекти по идентичен начин. Няма основание навършилите 16 години да бъдат третираны по различен рег. Още повече – няма основание да бъдат лишавани от полагащата им се закрила, дори само за два часа в денонощие. На следващо място, релевантната международноправна уредба забранява погроставащите до 18 години да работят през нощта. В Конвенция № 6 относно нощния труд на децата (индустрия), 1919 г., Конвенция № 90 от 1948 г. и Конвенция № 79 относно нощния труд на юношите (неиндустриални дейности) от 1946 г. Международната организация на труда (МОТ) настоятелно поддържа тази забрана¹⁰. Не е допустимо на национално ниво да се стеснява закрилата, която приложимият международен правопорядък предвижда. В националното законодателство следва да бъдат съобразени предвидените в конвенциите на МОТ начални и крайни часове, както и непрекъснатата продължителност между тях. С оглед на посочените обстоятелства е необходимо преосмисляне на текста на чл. 140, ал. 2, предл. второ в коментирания по-горе параграф.

III. Административнонаказателна отговорност за нарушаване на забраната за полагане на нощен труд

Непълнолетните работят основно през лятото, по време на училищната ваканция най-вече в сферите на търговията, туризъма, в ресторанти и заведения. Безспорни са ползите, които трудът им дава. Следва обаче да бъдат отчетени и потенциалните рискове, които работата през нощта носи. За изясняване ефективността на специалната закрила на

¹⁰ А. Александрова. Ролята на международните трудови стандарти за борба с детския труд. *Информационен бюлетин по труда*, 49, 8 (2016), с. 73 – 85; Ив. Стайков. Международноправна уредба на детския труд. *Тридесет години от приемането на Конвенцията за правата на детето: предизвикателства и перспективи. Сборник доклади от международна научна конференция, 10 декември 2019 г., Нов български университет*. София, НБУ, 2021, с. 455 – 476.

техния труд в областта на работното време, е необходимо анализиране и на настъпващите при несъобразяване с предвидената забрана последици.

1. Актуален правен режим според чл. 414, ал. 1 КТ

Нарушаването на забраната за полагане на нощен труд от непълнолетен представлява нарушение на конкретна разпоредба на трудовото законодателство – тази на чл. 140, ал. 4, т. 1 КТ. Посочената императивна правна норма не касае пряко правилата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Следователно такова противоправно поведение се квалифицира като административно нарушение по чл. 414, ал. 1 КТ. Към настоящия момент това е единственият текст, който може да бъде приложен за ангажиране на административнонаказателна отговорност. Оказва се, че за най-разнородни по своя обект нарушения на трудовото законодателство, след като същите не касаят нормативните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд, приложение намира една и съща разпоредба – чл. 414 КТ. Законодателят реагира по идентичен начин на широк кръг административни нарушения. Санкционира с административни наказания в едни и същи граници различни посегателства. Така, вкл. при нарушени трудови права на непълнолетни работници и служители, ако нарушението не се отнася до здравословната и безопасна работна среда, се прилага чл. 414 КТ.

2. Необходимост от въвеждане на квалифициран състав при нарушаване на забраната за полагане на нощен труд от непълнолетен

Като специална категория трудеци се непълнолетните имат нужда от специална и диференцирана отговорна законодателна реакция за случаите на нарушаване на правните норми, регламентиращи тяхната закрила. Това важи и за хипотезите, в които е нарушена забраната за полагане на нощен труд. Към настоящия момент в националното ни законо-

ногателство липсва специален текст за нарушаване на трудовите права на непълнолетните¹¹. Не е достатъчно нито от социална, нито от правна гледна точка нарушенията на трудовите права на непълнолетните да бъдат уреждани от разпоредба, която не е специално замислена и създадена за тях. Различният обект на посегателството аргументира необходимостта от въвеждане на изричен и специално създаден точно за тези случаи състав на административно нарушение. Само така административнонаказателната отговорност ще бъде съответна и адекватна на конкретното нарушение. Диференциация на правната уредба в тази част е наложителна. Необходимо е подобряване на специалната закрита на труда на непълнолетните в материята относно санкциите при неспазване на правилата. Предложението за усъвършенстване на законодателството в посочения аспект би могло да бъде доразвито и с прегвиждане на по-високи по размер имуществвени санкции и глоби за нарушителите.

3. Анализ на чл. 415б КТ в контекста на нарушаване на забраната по чл. 140, ал. 4, т. 1 КТ

Съгласно чл. 415б, ал. 1 КТ за отстранено веднага след установяването му нарушение, от което не са произтекли вредни последици за работника или служителя, се носи отговорност за маловажно нарушение. Въпросът относно приложимостта на чл. 415б КТ при нарушаване на забраната за полагане на нощен труд от непълнолетен се поставя поради възможността в производствата по обжалване на наказателни постановления по чл. 140, ал. 4, т. 1 КТ да се претендира преквалификация на нарушението като маловажно по см. на чл. 415б КТ. Изменението на разпоредбата от 2012 г. е показателно и за промяната в съдържателно отношение на самото понятие¹².

Във всички случаи на положен от непълнолетен нощен труд нарушението не е и не може да бъде маловажно. То винаги е

¹¹ Р. Койчева. Закрита на труда на непълнолетните в българското законодателство. *Научни трудове на УНСС* 2 (2021), с. 337.

¹² Ив. Стайков. Отново по въпроса за правната уредба на маловажното нарушение на трудовото законодателство. *Юридическо списание на НБУ* 2 (2012), с. 41.

съществува, тъй като застрашава най-важните и най-висшите човешки блага. Дори и допуснато по изключение, дори еднократно, дори за час, такава деяние е вредносно. Вреда винаги има. Неблагоприятните последици са винаги налични, защото работата през нощта поставя винаги и без съмнение в риск живота, здравето, развитието на погростащите.

За да няма никакво съмнение и за да се елиминира евентуална възможност от разрешение в противния смисъл, е необходимо да се прецизира разпоредбата на чл. 415б, ал. 2 КТ. Би могло да се помисли върху допълване на списъка на посочените немаловажни нарушения, като изрично в него да бъде инкорпорирано нарушаването на забраната на чл. 140, ал. 4, т. 1 КТ. Преценката дали е вреден, или не, нощният труд, дали допускането му е маловажно, или не, заслужава да бъде направена предварително от законодателя, отчитайки охраняемия в случая интерес. Така биха били предварително неутрализираны всички опити и аргументации за приложение на привилегирования състав при полагане на нощен труд от непълнолетен.

Заклучение

В резултат от извършеното изследване на забраната за полагане на нощен труд от непълнолетни беше установена недостатъчна ефективност на специалната закрита на труда на непълнолетните в областта на работното време. Бяха очертани някои основни проблемни области като: непознаването от страна на непълнолетните на трудовете им права, в т.ч. и на забраната за работа през нощта; необосновано различното съдържание на понятието „нощен труд“, което се прилага спрямо различните възрастови групи непълнолетни; недиференцираният законодателен подход в квалифицирането на нарушенията на чл. 140, ал. 4, т. 1 КТ като такива по чл. 414, ал. 1 КТ; категоричната неприменимост на привилегирования състав по чл. 415б КТ за случаите на нарушена забрана непълнолетен да работи през нощта. Прегвид констатациите бяха достигнати изводи относно необхо-

гимостта от загълбочаване на специалната закрила на труда на погроставащите посредством прецизиране и усъвършенстване на правната уредба. Направените изводи са основание за аргументиране на предложенията *de lege ferenda*. Такива са: да се въведе изрично право на отказ на непълнолетния да работи през нощта; да бъдат натоварени ИТ и работодателите с конкретни задължения за информиране на непълнолетния относно неговите трудови права, вкл. и забраната да работи през нощта; да бъде преосмислена разпоредбата на чл. 140, ал. 2, предл. второ КТ в посока гарантиране на максимална и еднаква закрила за всички непълнолетни; да бъде въведен специален квалифициран състав за нарушаване на трудовите права на непълнолетните, вкл. на забраната за нощен труд, и да бъдат предвидени по-високи по размер административни наказания за нарушителите; да бъде допълнено изричното изброяване на немаловажните нарушения на чл. 415б, ал. 2 КТ с нарушаването на забраната на чл. 140, ал. 4, т. 1 КТ. Последните са необходими, за да придобие специалната закрила на труда на непълнолетните по-цялостен облик и възприемането им несъмнено би оказало благоприятно влияние върху по-интензивната обезпеченост на труда на погроставащите.

Цитирани източници

Александрова, А. Ролята на международните трудови стандарти за борба с детския труд. *Информационен бюлетин по труда* 49, 8 (2016), с. 73 – 85 (Aleksandrova, A. Rolyata na mezhdunarodnite trudovi standarti za borba s detskiya trud. *Informacionen byuletin po truda* 49, 8 (2016), s. 73 – 85).

Василев, Ам. *Трудово право*. Бургас, БСУ, 1997, с. 469 (Vasilev, At. *Trudovo pravo*. Burgas, BSU, 1997, s. 469).

Кирилова-Ангреева, Г. Съотношение между специалната закрила на труда на непълнолетните и изпълнение на възпитателната мярка „работа в полза на обществото“. *Актуални проблеми на трудовото и осигурителното право*. Т. 13. София, УИ „Св. Кл. Охридски“, 2022, с. 74 – 88 (Kirilova-Andreeva, G. Saotnoshenie mezhdu specialnata zakrila na truda na nepalnoletnite

i izpalnenie na vazpitateľnata myarka „rabota v polza na obsh-testvoto“. *Aktualni problemi na trudovoto i osiguritelното право*. Т. 13. Sofia, UI „Sv. Kl. Ohridski“, 2022, s. 74 – 88).

Койчева, Р. Закрила на труда на непълнолетните в българското законодателство. *Научни трудове на УНСС* 3 (2021), с. 331 – 340 (Koycheva, R. Zakrila na truda na nepalnoletnite v balgarskoto zakonodatelstvo. *Nauchni trudove na UNSS* 3 (2021), s. 331 – 340).

Койчева, Р. Проблемът за детския труд в актовете на МОТ и в българското законодателство. *Проблеми на трудовото и осигурителното право*. *Научна конференция в памет на проф. д-р Ат. Василев*. София, ИК – УНСС, 2020, с. 78 – 89 (Koycheva, R. Problemat za detskiya trud v aktovete na MOT i v balgarskoto zakonodatelstvo. *Problemi na trudovoto i osiguritelното право*. *Nauchna konferentsiya v pamet na prof. d-r At. Vasilev*. Sofia, IK – UNSS, 2020, s. 78 – 89).

Мръчков, В. *Трудово право, 10-то прер. и доп. изд.* София, Сиби, 2018, с. 343 (Mrachkov, V. *Trudovo право. 10-to prer. i dop. izd.* Sofia, Sibi, 2018, s. 343).

Мръчков, В., Кр. Среглова, Ат. Василев. *Коментар на Кодекса на труда, 12-то изд.* София, Сиби, 2016, с. 474 (Mrachkov, V., Kr. Sredkova, At. Vasilev. *Komentar na Kodeksa na truda, 12-to izd.* Sofia, Sibi, 2016, s. 474).

Среглова, Кр. *Извънреден труд*. София, Наука и изкуство, 1989, с. 81 (Sredkova, Kr. *Izvanreden trud*. Sofia, Nauka i izkustvo, 1989, s. 81).

Среглова, Кр. *Правен режим на работното време*. София, УИ „Св. Кл. Охридски“, 1992, с. 109 (Sredkova, Kr. *Praven rezhim na rabotното време*. Sofia, UI „Sv. Kl. Ohridski“, 1992, s. 109).

Среглова, Кр. *Трудово право. Специална част. Дял I Индивидуално трудово право*. София, УИ „Св. Кл. Охридски“, 2011, с. 175 (Sredkova, Kr. *Trudovo право. Specialna chast. Dyal I Individualno trudovo право*. Sofia, UI „Sv. Kl. Ohridski“, 2011, s. 175).

Стайков, Ив. *Международноправна уредба на детския труд*. Тридесет години от приемането на Конвенцията за правата на детето: предизвикателства и перспективи. *Сборник доклади от международна научна конференция, 10 декември 2019 г. Нов български университет*. София, НБУ, 2021, с. 455 – 476 (Staykov, Iv. *Mezhdunarodnopravna uredba na detskiya trud*. Trideset godini

ot priemaneto na Konventsiyata za pravata na deteto: predizvikatelstva i perspektivi. *Sbornik dokladi ot mezhdunarodna nauchna konferentsiya, 10 dekmvri 2019 g., Nov balgarski universitet*. Sofia, NBU, 2021, s. 455 – 476).

Стайков, Ив. Отново по въпроса за правната уредба на маловажното нарушение на трудовото законодателство. *Юридическо списание на НБУ 2* (2012), с. 39 – 66 (Staykov, Iv. Otnovo po vaprosa za pravnata uredba na malovazhnoto narushenie na trudovoto zakonodatelstvo. *Yuridichesko spisanie na NBU 2* (2012), s. 39 – 66).